

Tonca iz lonca

Nenavadna zgodba iz starih časov.

9.

očaj ni bilo noči!« je kakor zase ugotovil Tonca, ko je vstajala zlata zarja izza Skalne gore, s katere je v mlado jutro veselo pritrkovalo, kakor bi bili prišli sami angeli iz nebes in bi se oglašale njihove cimbele, da počastijo Marijo, ki jo čakajo rajske višave. In je pomislil Tonca, da zato ni bilo noči, ker so v nebesih pričakovali Mater božjo in so bila na stečaj odprta in so zbori angelov plavali na zemljo in, svetli kakor so, razsvetljevali temo. Romar je moral to vedeti, zato je vso pot molil. Očenaš je molil in vsi trije so molili za njim. Ne romar ne Košana in ne mati Polona niso spregovorili druge besede in tudi njemu ni prišlo na misel, da bi kaj drugega govoril. Tudi mislil ni nič drugega, še na Bernarda ne. Samo romarja je poslušal, kako lepo moli, in pazil, da ne zamudi s Košanom in materjo prositi: Daj nam danes naš vsakdanji kruh, odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom, in ne vpelji nas v skušnjava, temveč reši nas hudega... In pot ni bila prav nič dolga in nič ni truden, čeprav je moral hoditi. Morda pa zato ni truden, ker ga je peljal romar. Nekaj časa se ga je držal za roko, nekaj časa pa njegove palice...

»Saj res, kar nič ni bilo noči!« sta dala Košana in Polona Toncu prav, ko sta se ob njegovi besedi šele ovedela, da je bila vsa pot svetla.

»Kdor hodi v luči, ne pozna teme,« je spregovoril romar in obema je biló, da bi se od veselja do solz razjokala.

To je biló ob vznožju Skalne gore, kjer že niso bili nič več sami. Od vseh strani so prihajali ljudje in se v nepretrgani vrsti vzpenjali drug za drugim po stezi k Mariji v njeno svetišče. Bili so stari in mladi, možje in žene, očetje in matere in otroci. Dohitevali in prehitevali so se in se med molitvijo pozdravljali. Otroke, ki so med grmovjem hoteli druge prehiteti, so klicale matere na stezo. Da ni varno hoditi med grmičjem in pod drevjem, ker da so ta dan vsi modrasi zunaj po drevju in grmih, ker da ne morejo prestati na zemlji, kjer je Marija premagala peklenško kačo.

Tonca je slišal tak opomin in ker se je bal kač, ga je biló strah hoditi tudi po stezi, ob kateri je rastle grmičje in drevje.

Polona se je pripognila, da bi ga vzela v naročje in nesla.

»O, naj hodi,« je rekel romar, »večje zasluženje bo imel. Ali ne veš, da mu bo sam Bog stopinje štel?«

Polona je poslušala romarja in Tonca je moral hoditi. Držal se je romarja, ki bi s svojo palico gotovo ubil ali vsaj pregnal vsako kačo, ki bi ga hotela pičiti...

Pot na goro se je vlekla in vlekla. Ne samo Toncu, tudi Košanu in Poloni se je zdela neznansko dolga, daljša ko od Srednje vasi do vznožja. Pa se niso pritoževali, niso godrnjali. Vdano so prenašali vse težave in

se veselo oddahnili, ko so prišli na vrh, kjer je bilà zbrana že velika množica ljudi, ki niso mogli v cerkev in so pred njo čakali, kdaj pride novomašnik s svojim spremstvom iz romarske hiše.

Zvonovi so slovesno zazvonili.

»Že gredo!« je zašumelo med množico, ki se je razdelila, da je napravila prostor in pot od vrat romarske hiše do cerkve.

Romar, Košana, Polona in Tonca so obstali v ospredju živega zidu ljudi blizu cerkvenih vrat. S solzami v očeh je gledal Košana novomašniški sprevod, ki se je bližal. Tudi Poloni so se rosile oči. Toncu pa ne. Veselo je gledal in ugibal, ali ga bo Bernardek opazil. Poklicati ga seveda ne bo smel, da bi ga opozoril nase, na očeta in na mater Polono, ki ga drži v naročju. Ali vidi, ga izprašuje mati. Seveda vidi. Najprej gredo po dva in dva duhovniki. Mlajši so spred, iz kolegija so, pozna jih. Potem so štirje starejši. Tudi župnik iz Srednje vasi je med njimi. In potem gre Bernardek. Lep, bel mašni plašč ima, ki je z zlatom pretkan. V rokah drži križ, ki je okrašen s pšenico. Bled je in samo v križ gleda. Z njim gre njegov prijatelj tudi v mašnem plašču. Pozna ga. Z Bernardkom je sedel vsa leta v isti klopi... O, in za Bernardkom gre Košanka in z njo njegov oče Tona, za njima Graparjevi, potem grajski pisar in...

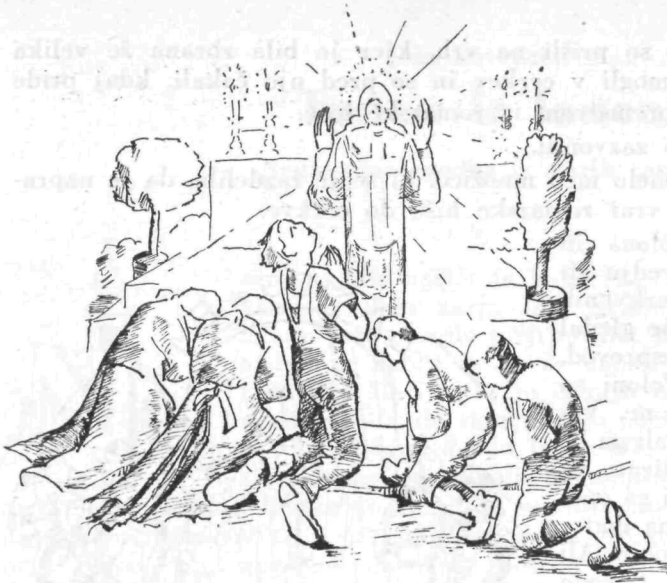

Tonca ni utegnil več naštevati, sprevod je prišel do cerkve, orgle so zabučale in pozdravljale novomašnika, ki ni trenil z očmi s križa in vstopil za duhovniškimi svati v božji hram. Kako se je tedaj zgodilo, niso vedeli ne Košana ne Polona in ne Tonca. Košana se je pridružil ženi, ki ga je veselo pogledala in še bolj sklenila roke. In Polona je stopila k Tonu, romar pa ji je vzel Tonca in se z njim uvrstil med svate, da ne bi bil sam. Svatje za njimi so se spogledovali. Košana so prepoznali in da je ona žena, ki gre zdaj s Tonom. Polona, so uganili, a kdo je romar z onim mladeničem, ki ni nič manjši od njega, so zaman ugibali. — — —

Po pridigi srednjevaškega župnika, ki je govoril o božji previdnosti, katera je na nedoumljiv način poklicala novega delavca v vinograd Gospodov, je novomašnik pristopil k oltarju božjemu.

Košanki in Košanu se je topilo srce od nepopisne sreče in veselja, ko sta gledala in poslušala sina, in vsi, ki so ga poznali ali ne, so bili ginjeni in blagrovani njega in očeta in mater. Tudi Tonca je bil ginjen. Tako ginjen je bil, da ni mogel zadržati solz. In ko je pozvonilo k povzdigovanju in je zavladal v cerkvi svet, skrivnosten mir, je videl skozi solze, kako je romar ob njem vstal in se ves svetel bližal oltarju in v njem kakor izginil...

Bernardek je dvignil sveto hostijo.

Trikrat so zapeli zvončki, trikrat se je potrkal Tonca na prsi in z gorečo pobožnostjo pravil Jezusu, da veruje in upa vanj in da ga nad vse ljubi.

Bernardek je povzdignil kelih s presveto Rešnjo Krvjo.

Spet so zapeli zvončki in spet se je Tonca trikrat potrkal na prsi, iz katerih mu je kipelo, da Jezusu živi, da njemu umrje in da je njegov živ in mrtev.

Ko je Tonca povzdigovanju vstal, je opazil, kar so videli že prej vsi, ki so bili za njim. Nič več ni bil majhen. Vzrastel je in bil velik kakor drugi, ki so stali ob njem. Najrajši bi na glas zaklical in povedal vsem, kaj se je zgodilo, tako je bil vesel. Ali ni rekel romar pred Košanovo hišo, ko je hotel vzeti njegovo težko palico, da bo moral še zrasti? Romar, romar je moral biti sam Bog. To je bil gotovo tisti romar, ki je prišel k njim na tiho nedeljo... Sam Kristus je bil, ki zmore vse... O, zdaj razume tudi tisto, kako je bil s konjem v Turčiji, ko sta s Košanom oba nevidna jezdila skozi turško mesto in je samo materina ruta vihrala nad njegovim hrbtom. Tam pred neko hišo je zaustavil konja neki berač. »Polona, Polona!« je začel klicati, dokler se ni prikazala mati, kateri je pokazal ruto in jo vprašal, če je njena. In mati je spoznala ruto in je stopila h konju, da bi jo vzela. Pa jo je tedaj prijel nevidni Košana in jo potegnil na konja. Še zakričati ni mogla, tako je bila prestrašena. In berač, ki se je tako dobrohotno smehljaj, je potem izpustil konja in napravil nad njim križ. Ko se je konj obrnil in zdirjal, se je on, Tonca, ozrl, a berača ni več videl, pač pa je zagledal turške konje, ki so jih divji jezdecii podili za njimi. Prav do velike reke so jih zasledovali in že bi jih bili dohiteli, če ne bi njihov konj kar prhnil preko vode, kjer je pa izginil in je držal Košana spet v rokah popotno palico in bil viden kakor on. Mati Polona se ni mogla prenačuditi in je hvalila Boga, da sta jo rešila. Daleč od doma so bili ob tisti veliki vodi in spet si je hotel pomagati s kapljicami iz obeh stekleničic, a ne manjše ne večje ni bilo več... In tako so morali hoditi in so hodili leto dni ali še več, preden so se vrnili domov in našli pred Košanovo hišo romarja, ki je bil gotovo tisti berač iz Turčije in ni bil nihče drugi ko sam Kristus, ki je pravkar pred povzdigovanjem šel v oltar...

Vse to je Tonca v trenutku pomislil, ko je opazil, da je vzrastel, in že je pokleknil in klečal do konca maše in se zahvaljeval Bogu, da mu je izkazal toliko milost, ko ga je priklical tako čudežno v življenje in uslišal tudi njegovo skrito željo, da je postal velik...

Gospod Bernard je postal grajski kaplan v Srednji vasi in ko je umrl stari župnik, se je on preselil v župnišče in skrbel za duše svojih rojakov.

Tonca Tonič, tako se je poslej pisal Tonca iz lonca, pa je prišel na grad za pomočnika staremu pisarju in ko je tudi ta umrl, je sam postal grajski pisar, in grof, ki je ostal do konca svojega življenja dober, ga je imel rad, tako rad, da je podaril njegovim staršem lepo hišico pod grajsko pristavo ob vznožju gradu, Košanovi pa so dobili še enega sina, ki ga je krstil gospod Bernard.

Dà, in gospod Bernard je nadaljeval svoj dnevnik. Najprej je popisal, kako se je vzveselil, ko je po novi maši pozdravil očeta, spoznal Polono, ki je povedala svojo dogodivščino, in še posebej, kako se je začudil in bil vesel, ko je spoznal svojega Tonca, ki se ga Polona in Tona pa tudi njegova mati in oče niso mogli nagledati. In še je potem pisal o Romarju in vseh skrivnostih, ki jih je Tonca samo njemu zaupal. Dnevnik svoje mladosti pa je sklenil tako, kakor je videl in neštetokrat bral v starih bukvah:

O. A. M. D. G. et B. M. V.

Omnia ad maiorem Dei gloriam et Beatae Mariae Virginis — Vse v večjo čast božjo in blažene Device Marije.

KONEC.

F. S. Finžgar

Hudournikova polha dva

o žalostni smrti miške Préklice je zbrala stara miška ves zarod okrog sebe. Obrisala si je sive brke, kakor se spodobi za govornika, in začela:

»Otroci, takole vam povem: kdor ne uboga, ga tepe nadloga! Préklica je iskala in je našla. Nadlogo in smrt. — Mrvozmikavt, mir!« je jezno zakričala starka. Mrvozmikavt je bil mlad porednež, ki je izmikal po drugih nabrane drobtine in živež. Med tako važnim govorom starke je nagajivec z repkom ščegetal pod nosom sosedo, da se je nemirno umikala in cvilila.

»Mir! sem rekla«, je trdó ponovila starka. Mrvozmikavt je položil bele tačice predse, kakor bi bil v šoli, ko se zasliši glas: roke na klop!

»Otroci, lepo je bilo tukaj! Prelepo stanovanje smo imeli. Toda približala se nam je huda nevarnost.«

Vse miške so dvignile glave. Tanka ušesca so jim stopila pokonci, da bi ujele vsako besedo.

»Zares huda nevarnost! Ko sem danes kar cele ure oprezovala na košček Hudournikove klobase, s katero se je gostil pred bajto, sem zagledala na bukvi našega divjega sovražnika.«

Vse miške so se premaknile proti starki in se stisnile druga k drugi. Obšel jih je strah.

»Divjega sovražnika, pravim. Če sem ga prav spoznala. Oči mi že pešajo. Planil je po vejah, za njim se je potegnil kosmat rep — in vse je izginilo v krošnji bukve. Poslušajte! To utegne biti podlasica. In ta

